

Храмцов Микола Юрійович

студент

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

АДМІНІСТРАТИВНА ЮРИСДИКЦІЯ СБУ

Анотація. В даній статті досліджується питання щодо виникнення та взаємодії правоохоронними органами України адміністративних правовідносин, вирішення адміністративно-правових спорів і застосування санкцій, передбачених нормами адміністративного права, забезпечення та виконання адміністративно-процесуальної діяльності крізь призму застосування законодавчих актів, що регулюють дане питання та безпосередньо шляхом аналізу впливу Служби безпеки України на дану сферу, її повноважень та обов'язків. Досліджуються основні поняття, що стосуються адміністративної юрисдикції СБУ.

Ключові слова: Служба безпеки України, СБУ, адміністративна юрисдикція, процесуальна діяльність, адміністративне право.

Виклад основного матеріалу. У сформованому, традиційному розумінні, юрисдикція - це межі компетенції або коло повноважень судового або адміністративного органу з правової оцінки конкретних юридичних фактів, а також вирішення спорів і застосування передбачених нормами права санкцій.

У свою чергу, адміністративна юрисдикція, на кшталт даному вище визначенню, являє собою повноваження конкретних адміністративних судових і несудових органів з оцінки фактів, що впливають з адміністративних правовідносин, вирішення адміністративно-правових

спорів і застосування санкцій, передбачених нормами адміністративного права.

Однак, з точки зору теорії адміністративного права, розуміння адміністративної юрисдикції дещо інше - вона визначається в якості адміністративно-процесуальної діяльності, здійснювана в позасудовому або судовому порядку з метою розгляду і вирішення адміністративних правових спорів і застосування адміністративних примусових заходів.

Розглядаючи адміністративну юрисдикцію як таку, слід зазначити, що до цього моменту в науці адміністративного права немає однакового (єдиного) або основоположного її визначення [1].

Причиною цьому в деякій мірі може служити той факт, що поняття це не має нормативного закріплення, а є скоріше догматичним, підтвердженням чому виступає досить висока увага до даного терміну вчених-адміністративістів, як сучасних, так і «радянського» періоду.

Адміністративна юрисдикція - встановлена законодавчими актами сфера державної діяльності уповноважених адміністративних органів і посадових осіб, здійснювана в позасудовому порядку, на основі адміністративно-процесуальних норм з метою розгляду і вирішення адміністративно-правових спорів або адміністративних правопорушень і застосування заходів адміністративно-процесуального примусу.

По-перше, адміністративна юрисдикція є діяльністю з розгляду і вирішення індивідуальних (конкретних) адміністративних справ, які, являють собою або спір про право, або необхідність або можливість застосування щодо суб'єкта адміністративного права заходів адміністративного примусу.

По-друге, адміністративно-юрисдикційна діяльність полягає, виражається і спрямована на правову оцінку фактів, що мають безпосереднє відношення до адміністративної справи.

По-третє, суб'єктом адміністративної юрисдикційної діяльності завжди виступає орган державної влади, наділений відповідною компетенцією.

По-четверте, відносини учасників адміністративної юрисдикції мають специфічний процесуальний характер у зв'язку з наділенням учасників такого процесу особливими правами та обов'язками.

По-п'яте, правовим результатом (підсумком) адміністративної юрисдикції є прийняте владно-правове рішення - безпосереднє вирішення адміністративного спору або застосування або відмова від застосування заходів адміністративного примусу.

По-шосте, метою адміністративної юрисдикції виступає охорона адміністративно-правових відносин від будь-яких порушень, а також захист основ правопорядку, встановлених адміністративних законодавством [2].

Специфікою адміністративної юрисдикції, крім іншого, є той факт, що вона охоплює сферу діяльності уповноважених органів та їх посадових осіб щодо застосування заходів адміністративно-процесуального примусу, що не носять характер адміністративної відповідальності, застосування яких неможливо розглядати як форму юридичної реакції на адміністративно-правові спори.

Застосування примусових заходів зазвичай здійснюється адміністративними органами в рамках здійснення правоохоронних функцій відповідно до законодавства і відомчими нормативними правовими актами - прикладом тому може служити Служба безпеки України. Здійснення зазначеної діяльності є прямим і безпосереднім обов'язком відповідних адміністративних органів і не завжди завершується винесенням будь-якого юридично-обов'язкового рішення, так як подібна діяльність не завжди регламентована в праві.

Адміністративно-юрисдикційна діяльність даних суб'єктів проявляється у вирішенні певних спірних ситуацій, що виникають як усередині цих органів, так і поза ними.

В першу чергу вона пов'язана з розглядом та вирішенням справ про адміністративні правопорушення. Крім того, сюди можна віднести правопорушення, пов'язані безпосередньо з діяльністю працівників даних органів.

Адміністративно-юрисдикційна діяльність знаходить своє вираження у відповідних правових актах, які накладають на особу певні обмеження матеріального чи іншого характеру. Усі адміністративно-юрисдикційні провадження знаходять своє нормативне закріплення у відповідних правових актах. Так, порядок розгляду та вирішення справ про адміністративні правопорушення, а також види таких проступків, визначені в Кодексі України про адміністративні правопорушення та в спеціалізованих законодавчих актах (Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму» та інші) [3].

Службі безпеки України, її органам і співробітникам для виконання покладених на них обов'язків надається право:

складати протоколи про адміністративні правопорушення, віднесені законом до компетенції Служби безпеки України, проводити особистий огляд, огляд речей, вилучення речей і документів, застосовувати інші передбачені законом заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення [4].

Так, відповідно до ст. 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП), уповноважені посадові особи органів СБУ можуть:

- складати протоколи про правопорушення у сфері інформаційної безпеки:

- складати протоколи про порушення порядку провадження господарської діяльності (у частині, що стосується правопорушень у галузі господарської діяльності, ліцензії на проведення якої видає СБУ) (ст. 164 КУпАП);

- складати протоколи щодо незаконного зберігання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації (ст. 195-5 КУпАП);

- складати протоколи про порушення законодавства про державну таємницю (ст. 212-2 КУпАП);

- складати протоколи про порушення порядку обліку, зберігання і використання документів та інших носіїв інформації, що містять службову інформацію (ст. 212-5 КУпАП);

- складати протоколи щодо здійснення незаконного доступу до інформації в інформаційних (автоматизованих) системах, незаконне виготовлення чи розповсюдження копій баз даних інформаційних (автоматизованих) систем (ст. 212-6 КУпАП) [5].

Найчастіше приводами до порушення адміністративної справи є:

- заяви або повідомлення підприємств, установ, організацій, посадових осіб, представників влади, громадськості, громадян (свідків, потерпілих, інших зацікавлених осіб);

- повідомлення, опубліковані в пресі та інших засобах масової інформації;

- безпосереднє виявлення ознак правопорушення уповноваженою особою [3].

Можна сказати, що методологія дослідження теорії та практики правової регламентації адміністративно-юрисдикційної діяльності органів СБУ – це складне та багатопланове явище, яке не є чимось принципово відмінним від наукової методології у цілому.

Максимальному досягненню істини в дослідженні правової регламентації адміністративно-юрисдикційної діяльності органів СБУ сприяє застосування поліметодологічного підходу, що охоплює такі групи методів, як філософські (діалектичний, феноменологічний, аксіологічний, герменевтичний, антропологічний, синергетичний тощо), загальнонаукові (абстрагування, аналізу і синтезу, структуралізму, системного аналізу, класифікації тощо); спеціальні (анкетування, контент-аналізу, деонтичний тощо); правові (історико-правовий, порівняльно-правовий, формально-догматичний, теоретико-експериментальний тощо).

Надалі основним напрямом наукових досліджень у зазначеній сфері має стати вдосконалення методології дослідження адміністративно-юрисдикційної діяльності правоохоронних органів України у системному поєднанні дескриптивного та прескриптивного аспектів.

Література

1. Гусаров С. М. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів внутрішніх справ : автореф. дис.д-ра юрид. наук спец : 12.00.07.
2. Анохіна Л. С. Суб'єкти адміністративної юрисдикції в Україні : дис.канд юрид наук спец : 12.00.07 Анохіна Людмила Степанівна. Х., 2001. 182 с.
3. Музичук О. М. Контроль за діяльністю правоохоронних органів в Україні: адміністративно-правові засади організації та функціонування: дис.доктора юрид. наук: 12.00.07 / Музичук Олександр Миколайович. Х., 2010. 481 с.
4. Про Службу безпеки України: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992. № 27. Ст. 382
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984. Додаток до № 51. Ст.1122